

Foretræde for Erhvervsudvalget, d. 3. marts 2022

Diana Stentoft, næstformand i Dansk Blindesamfund – dis@blind.dk – telefon 40111167
Mariann Lillemose, politisk konsulent – mli@blind.dk

Kære Erhvervsudvalg

Tak fordi vi må komme i dag og fremlægge nogle perspektiver til den fremsatte lov nr. 131 om tilgængelighed til produkter og tjenester

Det er en lov, der for blinde og svagsynede og mange andre med handicap vil få stor og varig betydning for, hvordan og i hvilket omfang vi kan være ligeværdige og selvstændige samfundsborgere.

I dag vil jeg sige noget om et bestemt hjørne af loven, nemlig det der handler om adgangen til tilgængelige digitale læremidler og læringsmiljøer.

Det, vi konkret ønsker at opnå er, at digitale læremidler og læringsplatforme omfattes af lovens bestemmelser. Det kan gøres ved at udvide definition nr. 37 i paragraf 3 til også at omfatte virtuelle læringsplatforme og læringsmiljøer.

Det er ingen hemmelighed at uddannelsessektoren undergår stor forandringer hen mod øget digitalisering. Det er også i uddannelse, at børn og unge bygger en form for digital dannelse, som de skal bruge resten af livet.

I Dansk Blindesamfund ser vi i stigende grad, at blinde og svagsynede under uddannelse oplever store problemer, fordi der i dag ingen krav er til leverandører af digitale læremidler og digitale læringsmiljøer.

En undersøgelse fra 2021ⁱ viser, at næsten 70 procent af blinde og svagsynede under uddannelse løbende oplever problemer med tilgængeligheden, og mere end hver tredje oplever at have denne type problemer ofte eller altid.

Det har som undersøgelsen også viser konsekvenser for læringen og for muligheden for at interagere og samarbejde med andre elever og medstuderende

Vi får løbende henvendelser fra elever, studerende og forældre, der er fortvivlede. Eksempelvis fra en far til et blindt barn, der under Corona-nedlukningen måtte sidde ved siden af sit barn for at klikke med musen på rigtig svar, fordi drengen ikke kunne bruge tastaturetⁱⁱ.

Samtidig ser vi at blinde og svagsynede generelt og i modsætning til andre handicapgrupper har en faldende uddannelsesgrad.

I undersøgelser udarbejdet af Vive i 2010ⁱⁱⁱ og 2017^{iv} viser, at andelen af blinde og svagsynede med en kompetencegivende uddannelse er faldet 14 procentpoint fra 52 procent til 38 procent.

Når vi ser på lovforslaget er der tre grunde til, at I skal inkludere digitale læremidler og digitale læringsmiljøer.

Den første grund er det man kan kalde den menneskelige grund

Blinde og svagsynede elever og studerende ønsker mere end noget den samme uddannelse og den samme mulighed for selvstændigt at være en del af en uddannelse som alle andre.

Ingen ønsker at der skal sidde en assistent ved siden af, der kan flytte musen; forklare, hvordan billeder ser ud, fordi de mangler billedbeskrivelse; læse hjælpetekster op, fordi de ikke er tilgængelige når man bruger forstørrelse m.v.

Ingen ønsker at måtte ringe til nogen når man sidder hjemme og skal studere, men ikke kan tilgå de materialer underviseren har lagt ud. Og ingen ønsker at være den, der ikke har læst eller orienteret sig i materialet når man mødes i gruppen.

Samtidig ønsker ingen at være dem, der skal have særlige ordninger, som er 100% afhængige af lærere og medstuderendes tid, vilje og overskud til at give en hånd eller af altid at skulle have alle materialer forbi SPS systemet til bearbejdning. Det er for tilfældigt og det kræver tid, der ikke findes i uddannelsessystemet, og det er stressende og en stor belastning for den enkelte elev eller studerende.

Den næste grund er samfundsrettet

Blinde og svagsynede børn og unge under uddannelse har de samme drømme og forhåbninger om at være en del af samfundet, få et job, en familie og en indtægt. Uden mulighed for uddannelse på lige vilkår, er de drømme vanskelige at forfølge og realisere.

Vi har et samfund, der ønsker sig arbejdskraft og kompetencer, og her er adgang til uddannelse betydningsfuldt.

Spørgsmålet om, hvorvidt vi skal kræve, at leverandører af digitale løsninger og materialer i uddannelsessektoren overholder tilgængelighedsstandarderne, bliver dermed et spørgsmål om, hvorvidt vi mener det alvorligt, når vi siger at alle skal have adgang og eksempelvis kunne rummes i den danske folkeskole og øvrige uddannelsessystemer?

Hvis der ikke sker noget omkring tilgængelighed til digitale læremidler, vil blinde og svagsynede ikke fremover kunne være med i den store gruppe, der skal passe ind i Folkeskolen. Det samme vil gælde for andre grupper med handicap, og spørgsmålet er, om det er et opgør med inklusionen der skal tages?

Det paradoksale her er, at blinde og svagsynede var nogle af de første elever/studerende med handicap, der blev taget ud af særfor sorgen og integreret i det almindelige uddannelsessystem. I dag peger pilen den modsatte vej, og vi er på vej til at blive de første, der på baggrund af digitaliseringen, risikerer at falde ud af uddannelsessystemet.

Den sidste grund er økonomisk

Vi har selvfølgelig læst høringsvarene til lovforslaget, og vi kan se at blandt andet Danske Forlag og Dansk Erhverv peger på, at det vil koste uforholdsmæssigt meget at inkludere digitale læremidler i loven.

Til det vil vi gerne fremføre, at al teknologisk udvikling koster. Hver gang et forlag udvikler nye platforme, tager nye programmeringsprincipper i anvendelse, vælger nye medier m.v. så gør de en investering. Det er investeringer, de er villige til at gøre, og derfor virker det påfaldende, at man lige netop i forhold til handicap og inklusion ikke har samme villighed, men straks forlanger penge fra det offentlige til at løfte opgaven. Børn med handicap er jo trods alt først og fremmest børn, der indgår i den helt almindelige skole og uddannelse, og det at følge standarderne for tilgængelighed kommer i vid udstrækning alle til gode.

Dernæst afhænger udgifterne til at arbejde med tilgængelighed i høj grad af, om man indtænker de tekniske standarder fra begyndelsen. De tekniske standarder findes allerede i dag og kan umiddelbart anvendes. Det har vi set efter at loven om offentlige hjemmesider blev implementeret fra 2018. Her har kommuner og regioner og mange andre arbejdet målrettet og ændret praksis – også uden en stor ekstra check.

Når man vurderer den økonomiske byrde ved at inkludere digitale læremidler i loven, er det i øvrigt væsentligt også at overveje alternativet. Konsekvenserne af ikke at sikre fremtidig tilgængelighed er, at vi enten aflyser muligheden for at blinde og svagsynede kan indgå meningsfuldt i det etablerede danske uddannelsessystem, eller at der tilføres store summer til det støttesystem, der så må påtage sig opgaven med på den ene eller anden måde at sikre en form for adgang til materialer og systemer. Det er dyrt og tidskrævende og vil aldrig blive helt godt nok.

Et eksempel her kunne være, den synshandicappede studerende, der har brug for adgang til en fagbog med tilhørende virtuelt miljø med opgaver, yderligere information, hjælpetekster, videoer m.v. Selve bogen er måske 300 sider, men gør man hele miljøet bag bogen op, løber det let op i

2.500 sider. Forestil jer, hvor meget det vil koste at sikre, at den studerende får adgang til samme information som medstuderende, og hvor lang tid det vil tage, hvis ikke man fra forlagets side i udgangspunkt her anvendt standarderne for tilgængelighed, som allerede findes.

Endelig er der til det økonomiske at sige, at det koster mange penge at sende unge mennesker ind i en tilværelse på overførselsindkomst. Vi ser allerede nu at mange unge med et synshandicap, der falder ud af uddannelsessystemet parkeres på kontanthjælp. Cowi slog i 2021 fast, at den samfundsøkonomiske gevinst er over 12 mia. kr., hvis man formår at løfte 10 % af mennesker med handicap et enkelt uddannelsesniveau. Det kan med andre ord betale sig at investere i uddannelse af mennesker med handicap^v.

Det er afgørende, ikke bare for blinde og svagsynede, men for mange med handicap, at vi har et uddannelsessystem der er tilgængeligt, og at vi så vidt muligt kan indgå på lige fod med andre. Det er af betydning for det enkelte menneske, for samfundet men også for udgifterne til velfærd.

Tak fordi i har lyttet – stil endelig spørgsmål.

ⁱ <https://blind.dk/nyheder/synshandicappede-studerende-haegtes-digitale-undervisning>

ⁱⁱ <https://blind.dk/nyheder/utilgaengelige-laeringsplatforme-ekskluderer-elever-med-synshandicap>

ⁱⁱⁱ <https://www.vive.dk/da/udgivelser/blinde-og-staerkt-svagsynede-4372/> (2010)

^{iv} <https://www.vive.dk/da/udgivelser/blinde-og-staerkt-svagsynedes-levevilkkaar-6837/> (2017)

^v <https://dch.dk/nyheder/pressemeddelelse/er-milliarder-hente-ved-sikre-god-uddannelse-til-mennesker-med-handicap>
<https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/ny-rapport-139-mia-i-samfundsokonomisk-gevinst-ved-at-fa-6800-flere-mennesker-med-handicap-i-arbejde?publisherId=13559812&releaselId=13631946>